

**Velimir Laznibat: GOVOR DUBROVNIKA
U 17. I 18. STOLJEĆU (na osnovi arhivskih spisa),
Sveučilište u Mostaru, Mostar, 1996.**

Kad se jedan lingvist ustrajno i sustavno desetljećima bavi jednom temom, onda to ne čini slučajno, niti je to bez pravih povoda i istinske motivacije. Smisao i razloge takva angažmana u cijelosti saznajemo tek kad nam budu saopćeni rezultati znanstvenikova rada. Dr. Velimira Laznibata, profesora Pedagoškog fakulteta u Mostaru, tako, već odavno kao lingvista prepoznamo po njegovoj temi: *govor grada Dubrovnika*, od koje se ne odvaja još od rane mladosti. Šta je Laznibata mamilo toj temi, zašto je s njom tako srastao i do kojih je rezultata došao u svom dugogodišnjem istraživačkom radu, jasno je rečeno u njegovoj doktorskoj disertaciji, koju je obranio 13. svibnja 1996. na Filozofskom fakultetu u Zadru pred Povjerenstvom (akademik dr. Dalibor Brozović, dr. Josip Lisac i dr. Nikica Kolubić).

Ne dešava se tako često da disertacija ide u tisak onoga časa kad je obranjena. Senat Sveučilišta u Mostaru utemeljeno je prosudio da je nužno Laznibatovu disertaciju obznaniti i tako taj vrlo vrijedan prinos lingvističkoj znanosti učiniti dostupnim i stručnjacima jezikoslovcima i svekolikom čitateljstvu. Samo dva mjeseca kasnije (već u srpnju) u nakladi Sveučilišta u Mostaru disertacija se pojavila kao knjiga pod naslovom *Govor Dubrovnika u 17. i 18. stoljeću (na osnovi arhivskih spisa)*.

U njoj je autor na 300 stranica (22,3 x 16 cm) razložno, argumentirano i sustavno izrekao rezultate svoga istraživanja. Tu nema zaključaka koji ne proizlaze iz bogate argumentacije i opsežne analize. Čitatelj ostaje impresioniran spoznajom o tome koliko je Laznibatu trebalo i vremena i strpljenja da pregleda toliko dokumenata i prouči toliko znanstvenih radova u kojima se izravno ili neizravno govori o govoru Dubrovnika, grada među čijim je mirima autor odrastao i o čijoj prošlosti ne može govoriti bez osjećaja ponosa i bez simpatije: "A glasoviti, mnogobrojni, mrtvi Dubrovčani čine Dubrovnik živim gradom, toliko, da je njegova prošlost u budućnosti." (str. 11.) On zna da Dubrovčani "više od svega vole svoj Grad i svojim dubrovačkim govorom ponose se i predstavljaju svugdje gdje dođu". (15.)

Laznibatova je tema zahtijevala da autor pregleda relevantnu ogromnu građu Povijesnog arhiva u Dubrovniku i analizira je s jezičnog stajališta. On je tako temeljito proučio da nije mogao odoljeti izazovu da, osim o jeziku, rekne ono što je bitno i o nekim drugim odlikama dubrovačke kulturne baštine, onoliko koliko mu se činilo nužnim. Prva dva poglavlja (*Uvod* i *Građa*) kratka su, zgsunuta povijest Dubrovnika ("hrvatske Atene"). Ona je tu radi konteksta u kojemu je autoru trebalo promatrati dubrovački jezik 17. i 18. stoljeća.

Knjiga je ovako komponirana: *uvod* (9-36), *građa* (37-74), *grafija* (75-126), *fonologija* (127-170), *morfologija* (171-222), *sintaksa* (223-236), *zaključak* (237-252). Iza toga je bogati *popis konzultirane literature* (253-278), a u *oddatku* (279-290) su kao ilustrativni materijal fotokopije različitih arhivskih spisa 17. i 18. stoljeća (cijela je knjiga obogaćena s još 25 za ovu temu relevantnih ilustracija iz dubrovačke kulturne baštine). Na kraju priloženi su izvodi iz ocjena članova Povjerenstva za obranu disertacije, te recenzije dr. Josipa Lisca i dr. Šimuna Muse.

Svako poglavlje autor počinje nekom jezgrovitom konstatacijom, kao motom, ili mu, pak, kao moto posluži prikladna sažeta i jedra misao nekog znanstvenika. Svestrano analizirajući bogatu jezičnu građu, Laznibat je došao do mnogih zanimljivih znanstvenih rezultata. Spomenimo tek dvatri: "Grafija dubrovačkih arhivskih spisa pokazuje da je bilo težnje za sustavom i da se pisci i kancelari i notari istoga razdoblja služe u Dubrovniku sličnim, ali ne i istim, grafijskim sustavom. Grafija je dubrovačkih spisa, pisanih i hrvatskim jezikom u 17. i 18. stoljeću, slična talijanskoj. Otuda, mnogo je primjera s udvojenim dvostrukim suglasnikom, koji je označivao dva kratka sloga, pred i iza geminata, ili je bar prethodni slog bio obvezno kratak." (240.) "Kad je, postepeno, izvršen prijelaz od ćirilice k latinici i u 'slovinskoj' kancelariji Republike, sigurno je da ćirilčka grafija nije ostavila tragova, jer stari dubrovački pisari, koji su odlično poznavali talijanski i latinski jezik, nisu ni od glagoljice, pogotovo, ni od ćirilice ništa preuzeli." (125.) "...u ono vrijeme (17. i 18. stoljeće - S.M.), futur II. tvori se s *infinitivom* uz prezent *budem*: akose mochi bude useti; budem moliti; bude mi gouoriti..." (218.) U spisima toga vremena našao je autor dosta, za dubrovački govor, zanimljivih talijanizama (146.), utvrdio da se u rastavnim rečenicama umjesto veznika *ili* redovno upotrebljava *ali*, naveo primjere specifične dubrovačke upotrebe glagola *imati* i *činiti*...

Malo je tema privuklo pažnju tolikog broja jezikoslovaca kao što je to povijest dubrovačkoga govora. Laznibatov veliki prilog lingvističkoj znanosti je u tome što je temeljito obradio do tada nedovoljno istraženu jezičnu građu u arhivskim spisima, u kojima je bolje no igdje očuvan dubrovački govor određenog vremena. On je, tako, starija istraživanja upotpunio i zaključke svojih prethodnika korigirao, gdje je bilo potrebno.

Laznibat stilom vješta znanstvenika, bez suvišnog i kitnjastog u izrazu, kazuje misli mirnom i uvijek precizno jasnom rečenicom. On zna da ni u jednoj oblasti znanosti nikad nije rečena posljednja - nije on, stoga, slučajno kao moto na početku knjige zapisao misao francuskog lingvиста Brunota: "Znanstvenici ne mogu tvrditi da posjeduju istinu, nego samo da je traže." Slijedeći tu misao, on je saopćio rezultate svoga istraživanja konstatacijom: "Uspoređujući tekstove dubrovačkih arhivskih spisa 17. i 18. stoljeća s današnjim stanjem u hrvatskom jeziku, utvrdili smo mnoge promjene u grafiji (najviše), fonologiji, morfologiji i sintaksi, a upravo to je dokaz stalnoga jezičnoga razvoja kroz povijest hrvatskoga jezika, kojemu je dubrovački govor samo jedan, svojevrsan, dio. (...) Spisi su pokazali kakav je bio dubrovački govorni jezik, upravo hrvatski jezik, pa makar su ga zvali raguzejski, slovinski ili ilirski." (251.)

Pročitavši knjigu dr. Velimira Laznibata, možemo se samo složiti s mišljenjem dr. Nikice Kolumbića da "ona nije vrijedna samo po lingvističkoj obradi određenog jezičnog materijala, nego može poslužiti kao siguran i svestran temelj za daljnja ne samo jezična nego i stilistička te književna istraživanja". (296.)

Stipo MANDERALO